

ŠIAULIŲ MIESTO IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS PATIKRINIMŲ DUOMENŲ ANALIZĖ

**Šiauliai,
2015 m.**

Vienas svarbiausių vaiko sveikatos raidos tarpinių yra vaikystė. Tuo laikotarpiu suformuotos vaiko elgsenos ir gyvenamosios nuostatos turi labai didelės reikšmės vėlesnei gyvenimo kokybei.

Kasmetiniai vaikų profilaktiniai sveikatos patikrinimai atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“.

Duomenys apie sveikatos būklę renkami iš statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ (toliau – Vaiko sveikatos pažymėjimas), patvirtintos Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951 „Dėl statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 3-38).

Vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ (forma Nr.027-1/a).

Remiantis šių pažymėjimų duomenimis, yra atliekama ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų sveikatos būklės stebėseną, analizė ir vertinimas. Yra labai svarbu, kad sveikatą pasitikrintų visi ugdytiniai, nes neturėdami informacijos apie vaiko sveikatą, ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogai ir visuomenės sveikatos specialistai negali užtikrinti, kad ugdymo proceso metu nebus pakenkta vaiko sveikatai.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų sergamumas

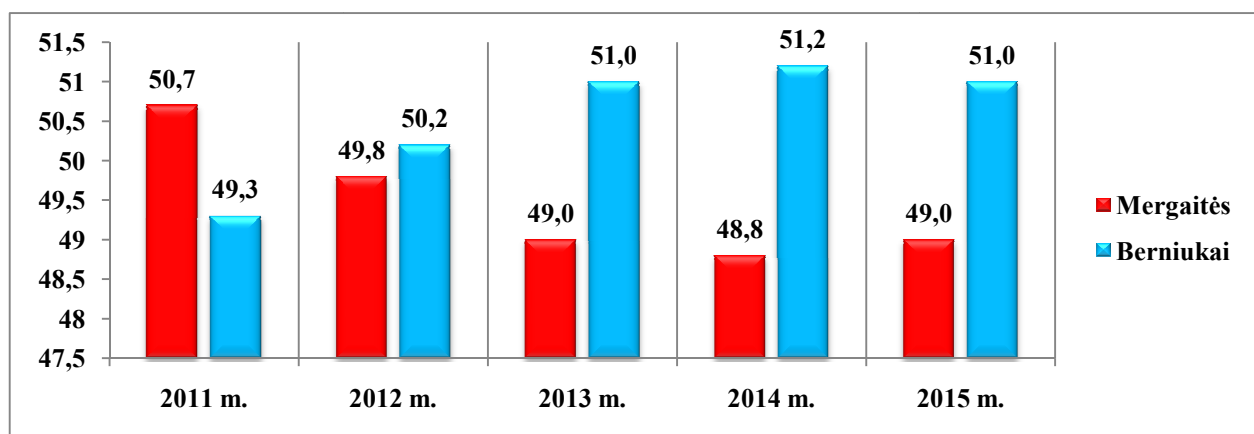
Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų skaičius 2011 m. siekė 4 154 (2 105 (50,7 proc.) mergaitės ir 2 049 (49,3 proc.) berniukai).

2012 m. bendras vaikų skaičius padidėjo iki 4 232 (2 152 (49,8 proc.) mergaitės ir 2 171 (50,2 proc.) berniukas).

2013 m. bendras ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų skaičius siekė 4 469 (2 277 (49,0 proc.) berniukai ir 2 192 (51,0 proc.) mergaitės).

Šiaulių mieste 2014 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė 4 604 (2 356 (51,2 proc.) berniukai ir 2 248 (48,8 proc.) mergaitės) vaikai.

2015 m. Šiauliuose ikimokyklinukų skaičius augo ir siekė 4 652 (2 371 (51,0 proc.) berniukas ir 2 281 (49,0 proc.) mergaitė) (žr. 1 pav.). 2011 - 2014 m. visų vaikų sveikata buvo profilaktiškai patikrinta. 2015 m. sveikatos profilaktiškai nepasitikrino dešimt vaikų (9 mergaitės ir 1 berniukas).

1 pav. Mergaičių ir berniukų skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose 2011-2015 m. (proc.)

Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos būklės vaikų skaičius, o auga turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis skaičius. Įvairių ligų rizikos veiksniai nustatomi vis jaunesnio amžiaus vaikams.

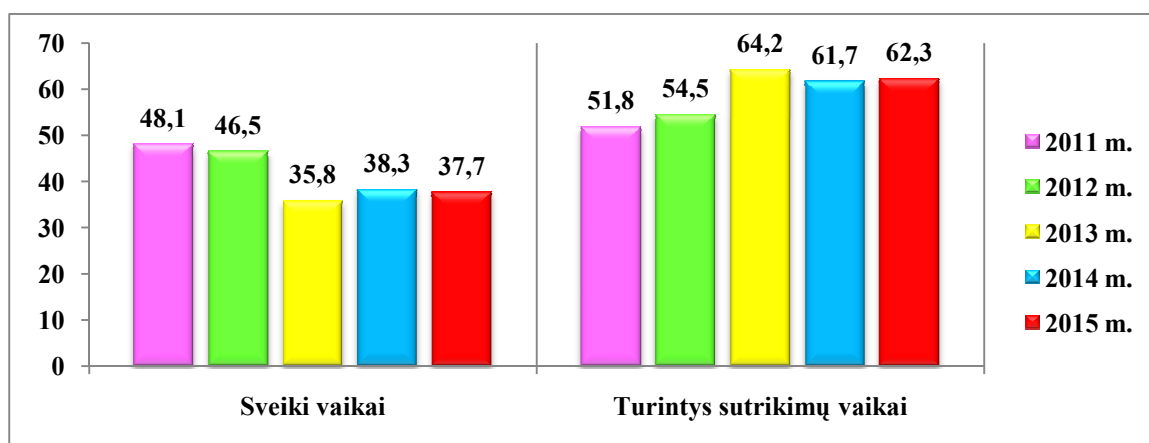
Iš 4 154 profilaktiškai patikrintų vaikų 2011 m. sveikatos sutrikimų turėjo 2 153 (51,8 proc.), 2 001 (48,1 proc.) buvo sveiki.

2012 m. iš 4 232 patikrintų vaikų 1 969 (46,5 proc.) buvo sveiki, o 2 354 (54,5 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų.

2013 m. iš 4 469 ikimokyklinukų 1600 (35,8 proc.) buvo sveiki, 2 869 (64,2 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų.

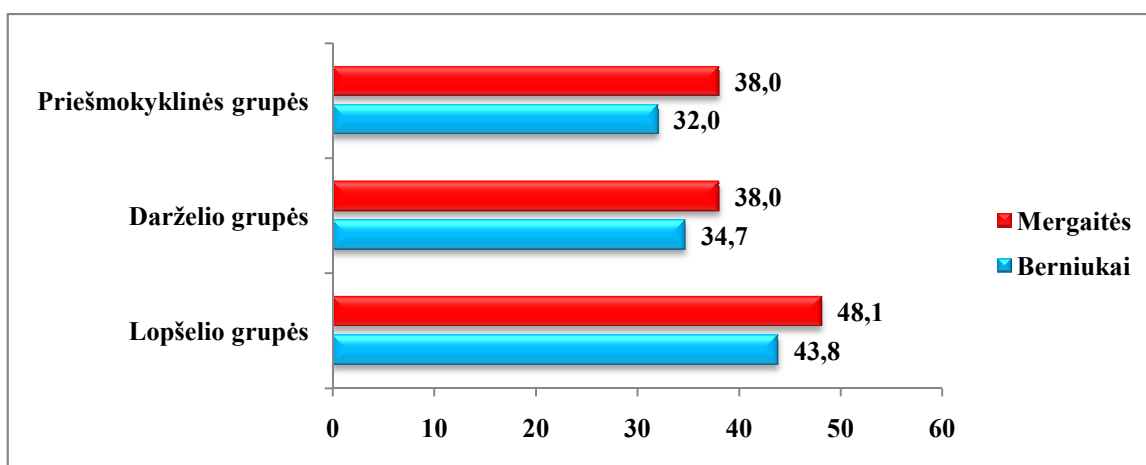
Iš 4 604 2014 m. profilaktiškai patikrintų vaikų 1 764 (38,3 proc.) – sveiki, 2 840 (61,7 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų.

2015 m. 1 755 (37,7 proc.) ikimokyklinukų buvo sveiki, 2 887 (62,3 proc.) vaikai turėjo sveikatos sutrikimų (žr. 2 pav.).

2 pav. Sveikų ir turinčių sutrikimų vaikų pasiskirstymas 2011-2015 m. (proc.)

Statistiškai reikšmingai daugiau mergaitės (39,9 proc.) nei berniukai (35,8 proc.) buvo sveikos. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes, daugiausiai sveikų vaikų (48,1 proc. mergaičių ir 43,8 proc. berniukų) buvo lopšelio grupėse, mažiausiai - priešmokyklinėse grupėse (32,0 proc. berniukų ir 38,0 proc. mergaičių) (žr. 3 pav.).

3 pav. Sveikų vaikų pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (proc.)

Lyginant 2011 – 2015 m. laikotarpį, ikimokyklinukams nustatytų sutrikimų bendras skaičius kasmet augo.

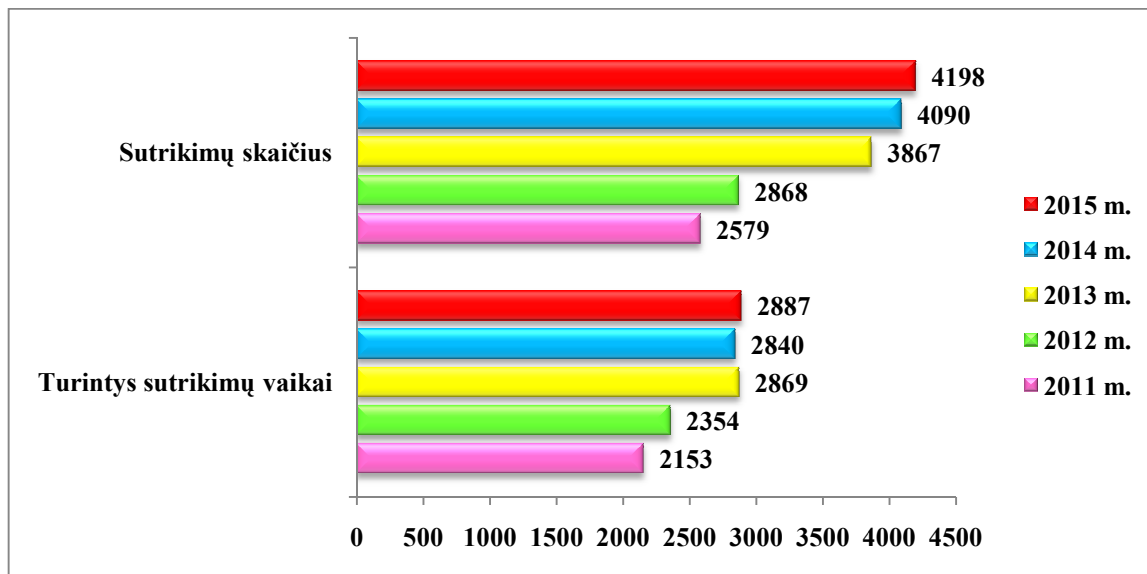
2011 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikams buvo nustatyti 2 579 sutrikimai. 1 049 sergančioms mergaitėms teko 1 246 sveikatos sutrikimai, 1 104 berniukams – 1 333 sutrikimai.

2012 m., profilaktiškai patikrinus sveikatą, vaikams nustatyti 2 868 sutrikimai. 1 112 sergančioms mergaitėms teko 1 295 sutrikimai, 1 242 berniukams – 1 573 sutrikimai.

2013 m. ikimokyklinukams buvo nustatyti 3 867 sveikatos sutrikimai. 1 359 mergaitėms teko 1 803, 1 510 berniukų – 2 064 sveikatos sutrikimai.

2014 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikams buvo nustatyta 4 090 sveikatos sutrikimų. 1 507 nesveiki berniukai turėjo 2 208 sutrikimus, 1 333 mergaitės – 1 882 sveikatos sutrikimus.

2015 m. bendras vaikams nustatytų sutrikimų skaičius siekė 4 198. 1 521 berniukas turėjo 2 251, 1 366 mergaitės – 1 947 sveikatos sutrikimus. Tai rodo, kad kai kurie vaikai turėjo ne po vieną, o net po kelis sveikatos sutrikimus (žr. 4 pav.).

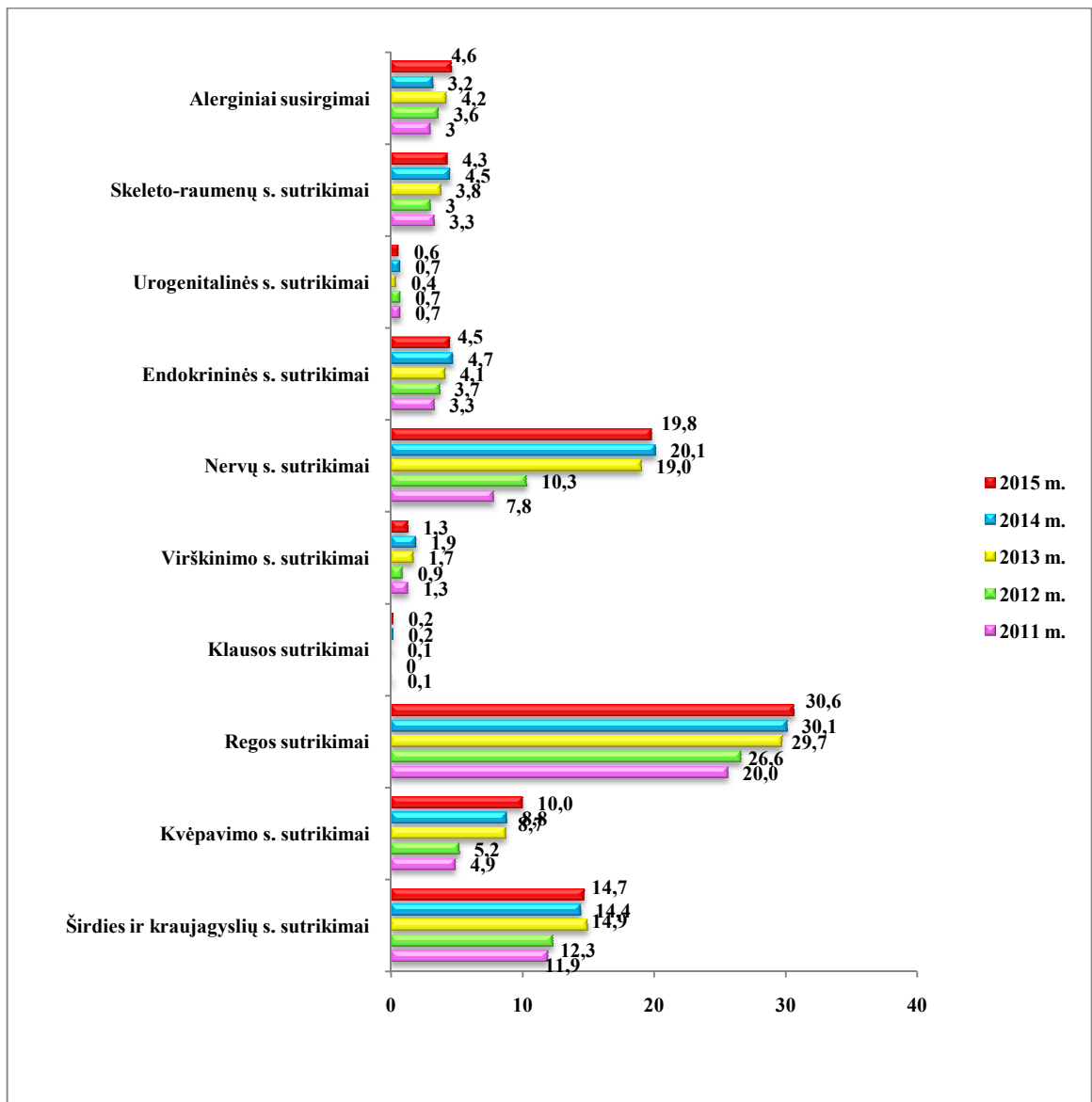

4 pav. Sergančių vaikų ir sutrikimų skaičius 2011-2015 m. (abs. sk.)

Apžvelgiant 2011 – 2015 m. laikotarpį matyti, kad sutrikimų skaičius kasmet po truputį augo visose organizmo sistemose.

2011 m. kas ketvirtam Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikui buvo nustatytas regos sutrikimas, kas aštuntam vaikui - širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas, kas tryliktam vaikui - nervų sistemos sutrikimas. 2013 m. regos sutrikimai nustatyti beveik kas trečiam ikimokykliniui, širdies ir kraujagyslių sutrikimai – kas šeštam, nervų sistemos sutrikimai – kas penktam, kvėpavimo sistemos sutrikimai – kas vienuoliktam vaikui.

2015 m. sutrikimų skaičius padidėjo visose organizmo sistemose. Regos sutrikimą turėjo kas trečias, nervų sistemos sutrikimą – kas penktas, širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimą – kas septintas, kvėpavimo sistemos sutrikimą – kas dešimtas Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigos vaikas. Mažiausiai buvo nustatyta urogenitalinės sistemos, virškinimo sistemos ir klausos sutrikimų (žr. 5 pav.).

5 pav. Visų profilaktiškai patikrintų vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją 2011–2015 m. (proc.)

Analizuojant sergamumą pagal lytį ir ligų klasifikaciją 2015 m., kaip ir praėjusiais metais, vaikams daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų – 1 420 (2014 m. buvo 1 387 sutrikimai). Antroje vietoje buvo nervų sistemos sutrikimai (917). Berniukams šių sutrikimų nustatyta 1,5 karto daugiau nei mergaitėms. Iš šios grupės sutrikimų kalbos sutrikimai buvo nustatyti 406 berniukams ir 271 mergaitei, mišrūs raidos sutrikimai – 93 berniukams ir 55 mergaitėms. Padidėjo kvėpavimo sistemos sutrikimų skaičius (2014 m. jų buvo 408, 2015 m. išaugo iki 462). Skeleto – raumenų sistemos sutrikimus turėjo 198 vaikai. Netaisyklinga laikysena nustatyta 38 vaikams (25 berniukams ir 13 mergaičių), plokščiapėdystė nustatyta 75 vaikams (44 berniukams ir 31 mergaitei). Endokrininės sistemos sutrikimus turėjo 210 (113 mergaičių ir 97 berniukai) vaikų. Sumažėjęs svoris rastas pas 72 vaikus (40 mergaičių ir 32 berniukus), 2014 m. – 54. 47 vaikams buvo rastas

antsvoris. Padidėjo ir alergijų susirgimų skaičius (2014 m. nustatyta 149, o 2015 m. - 214 vaikų) (žr. 1 lentelę).

1 lentelė.

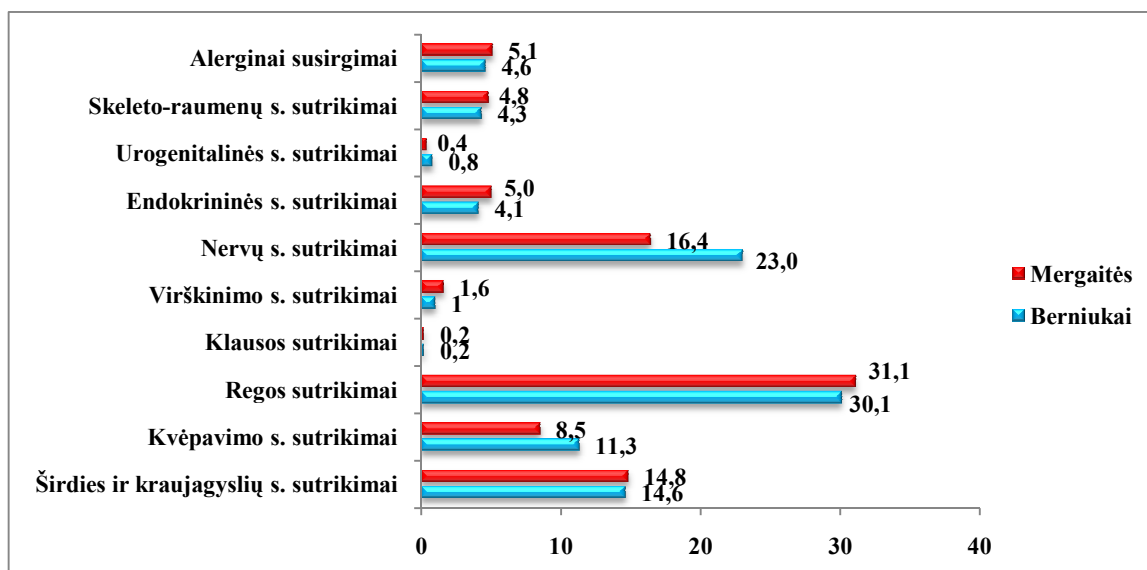
Vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

Viso	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.		
	2 251	1 947	335	306	1 463	1 242	453	399
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai	346	337	52	69	223	205	71	63
Kvėpavimo s. sutrikimai, iš jų:	268	194	42	26	175	127	51	41
<i>bronchinė astma</i>	128	70	20	4	86	47	22	19
<i>TBC</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Regos sutrikimai	714	706	120	120	457	439	137	147
Klausos sutrikimai	4	4	0	1	4	2	0	1
Virškinimo s. sutrikimai, iš jų:	23	36	5	6	15	20	3	10
<i>refliuksas</i>	10	22	3	1	7	16	0	5
Nervų s. sutrikimai, iš jų:	544	373	66	42	372	257	106	74
<i>epilepsija</i>	13	3	4	0	9	1	0	2
<i>kalbos sutrikimai</i>	406	271	33	25	288	189	85	57
<i>mišrus raidos sutrikimas</i>	93	55	17	7	63	36	13	12
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai, iš jų:	97	113	21	16	53	74	23	23
<i>struma</i>	3	5	0	1	2	4	1	0
<i>cukrinis diabetas</i>	2	1	0	0	0	0	2	1
<i>antsvoris</i>	13	34	2	2	7	24	4	8
<i>sumažėjęs svoris</i>	32	40	6	8	18	24	8	8
Urogenitalinės s. sutrikimai	18	8	3	2	10	4	5	2
Skeleto-raumenų s. sutrikimai, iš jų:	114	84	2	10	70	50	43	24
<i>skoliozė</i>	2	0	0	0	2	0	0	0
<i>netaisyklinga laikysena</i>	25	13	0	1	15	6	10	6
<i>plokščiapėdystė</i>	44	31	0	2	25	18	19	11
Alerginiai susirgimai	122	92	24	14	84	64	14	14

2014 m. kas trečiam berniukui ir mergaitei nustatytas regos sutrikimas, kas šeštam berniukui ir kas septintai mergaitei širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukai (23,8 proc.) nei mergaitės (16,3 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų.

2015 m. trečdalis vaikų turėjo regos sutrikimus, beveik kas septintas – širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimą. Daugiau berniukai (23,1 proc.) nei mergaitės (16,4 proc.) turėjo nervų ir kvėpavimo sistemos sutrikimų (berniukai – 11,3 proc., mergaitės – 8,5 proc.). Padidėjo alerginių

susirgimų turinčių berniukų (4,6 proc.) ir mergaičių (5,1 proc.) dalis. 2014 m. alerginiai susirgimai nustatyti 3,5 proc. berniukų ir 2,9 proc. mergaičių (žr. 6 pav.).

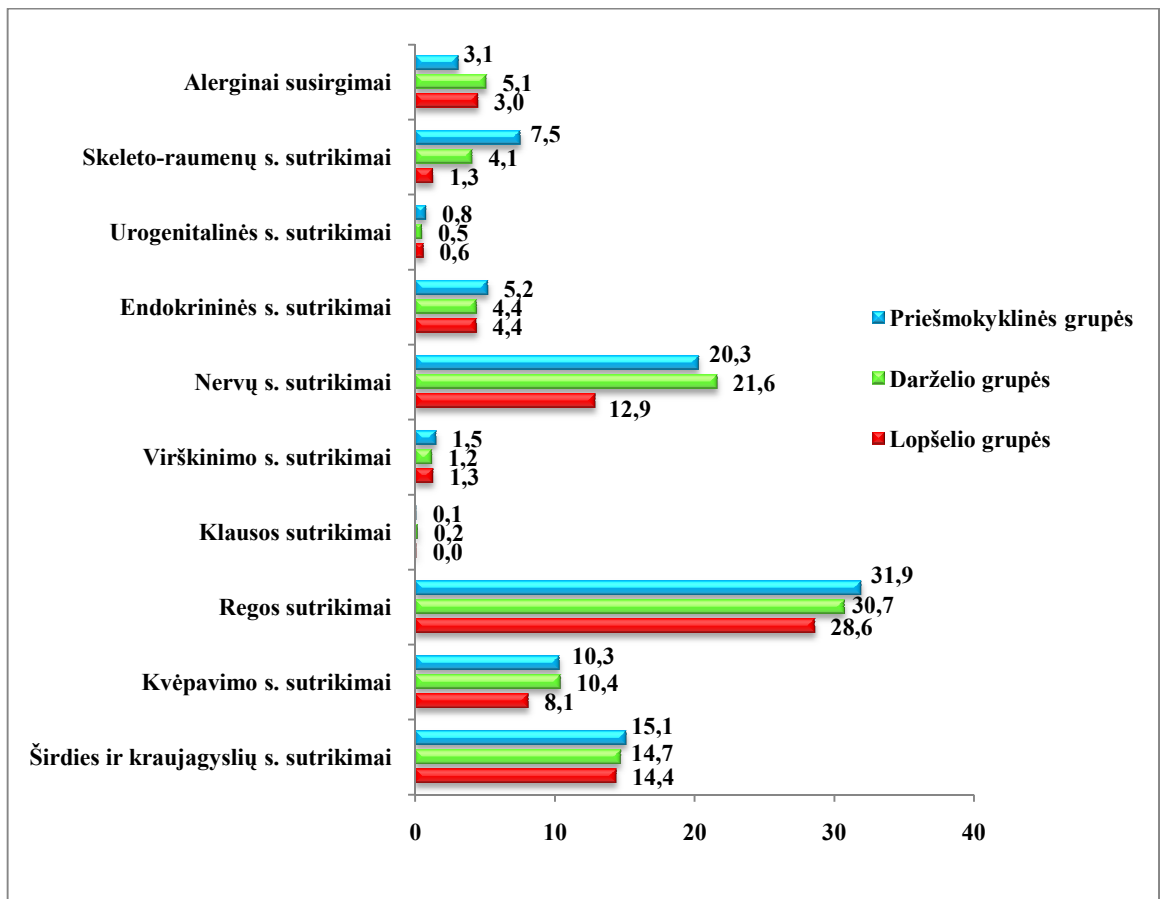

6 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją (proc.)

Remiantis 2014 m. ikimokyklinukų profilaktinių sveikatos patikrinimų analizės duomenimis, kas trečias vaikas turėjo regos sutrikimą. Statistiškai reikšmingai daugiau priešmokyklinės grupės (11,1 proc.) nei lopšelio grupės (4,5 proc.) vaikams buvo nustatyti kvėpavimo sistemos bei endokrininės sistemos (priešmokyklinėje grupėje šie sutrikimai sudarė 5,7 proc., o lopšelio grupėje – 2,8 proc.) sutrikimai. Daugiau priešmokyklinės grupės (8,2 proc.) nei lopšelio grupės (2,6 proc.) ar darželio grupės (3,9 proc.) ($p < 0,05$) vaikų turėjo ir skeleto - raumenų sistemos sutrikimų. Statistiškai reikšmingai daugiau darželio grupės (21,7 proc.) ir priešmokyklinės grupės (21,3 proc.) nei lopšelio grupės (12,9 proc.) vaikų turėjo nervų sistemos sutrikimų.

2015 m. 28,6 proc. lopšelio grupės, 30,7 proc. darželio grupės ir 31,9 proc. priešmokyklinės grupės vaikų nustatyti regos sutrikimai. Statistiškai reikšmingai daugiau darželio (21,6 proc.) ir priešmokyklinės (20,2 proc.) grupės vaikų nei lopšelio (12,9 proc.) grupės vaikų turėjo nervų sistemos sutrikimus. Taip pat daugiau priešmokyklinės (7,5 proc.) ir darželio (4,1 proc.) grupės vaikų nei lopšelio (1,3 proc.) grupės vaikų turėjo ir skeleto – raumenų sistemos sutrikimus ($p < 0,05$) (žr. 7 pav.).

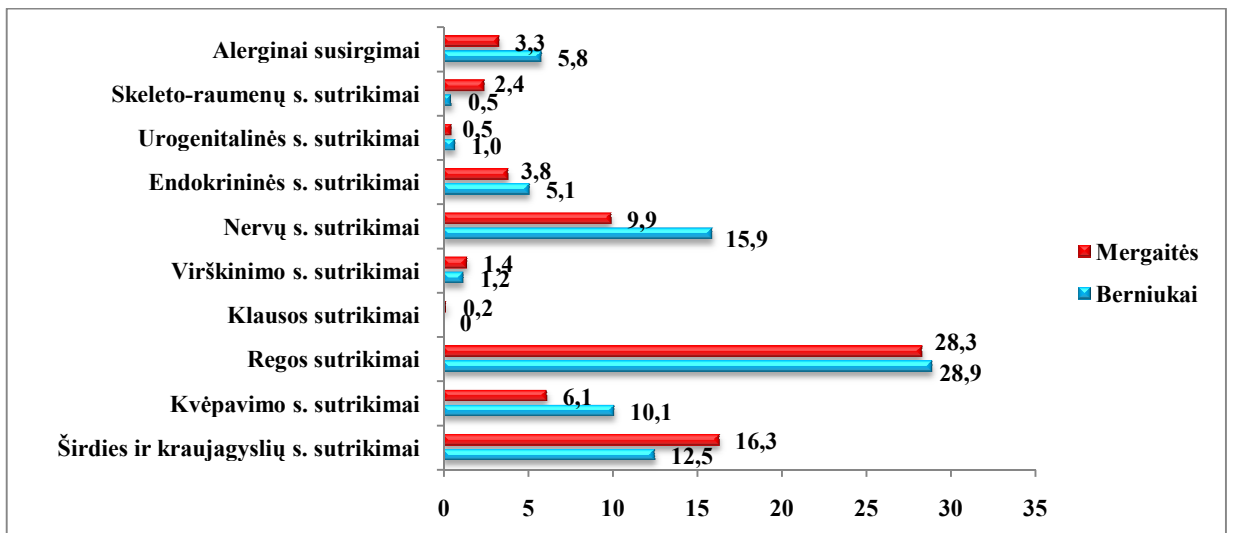

7 pav. Vaikų sergamumas, lyginant pagal ugdymo grupes (proc.)

2014 m. lopšelinukams daugiausia buvo nustatyta regos (28,5 proc.) sutrikimų. Daugiau berniukai (16,7 proc.) nei mergaitės (12,7 proc.) turėjo širdies ir kraujagyslių, nervų (berniukai – 14,1 proc., mergaitės – 11,6 proc.), kvėpavimo (berniukai – 5,2 proc., mergaitės – 3,7 proc.) sistemos sutrikimų bei alerginių (berniukai – 4,4 proc., mergaitės – 1,6 proc.) susirgimų.

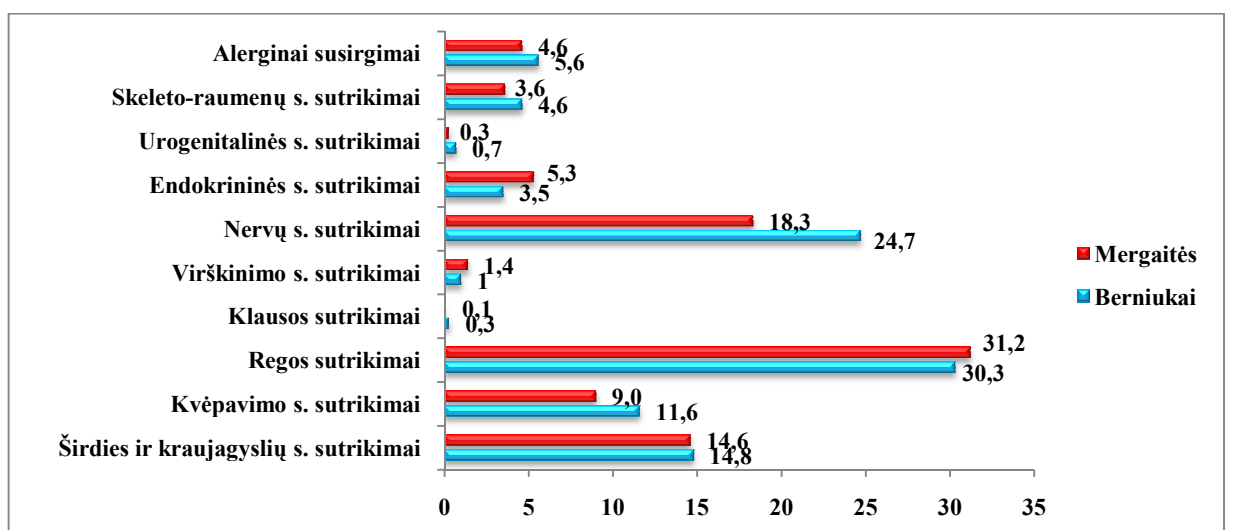
Remiantis 2015 m. profilaktinių patikrinimų duomenimis, beveik trečdalis lopšelio grupės vaikų turėjo regos sutrikimus. Statistiškai reikšmingai daugiau šios grupės berniukai (10,1 proc.) nei mergaitės (6,1 proc.) turėjo kvėpavimo bei nervų (berniukai - 15,9 proc., o mergaitės - 9,9 proc.) sistemos sutrikimų. Tuo tarpu daugiau mergaitėms (2,4 proc.) nei berniukams (0,5 proc.) nustatyti skeleto – raumenų sistemos sutrikimai ($p < 0,05$) (žr. 8 pav.).

8 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją lopšelio grupėse (proc.)

2014 m. darželio grupės vaikams (31,1 proc. mergaičių ir 29,7 proc. berniukų) daugiausia buvo nustatyta regos sutrikimų. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (25,5 proc.) nei mergaičių (17,6 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų. Taip pat daugiau berniukams (16,1 proc.) nei mergaitėms (13,4 proc.) buvo nustatyta širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo (berniukams – 10,1 proc., mergaitėms – 8,5 proc.), skeleto – raumenų (berniukams - 4,1 proc., mergaitėms – 3,6 proc.) sistemos sutrikimų.

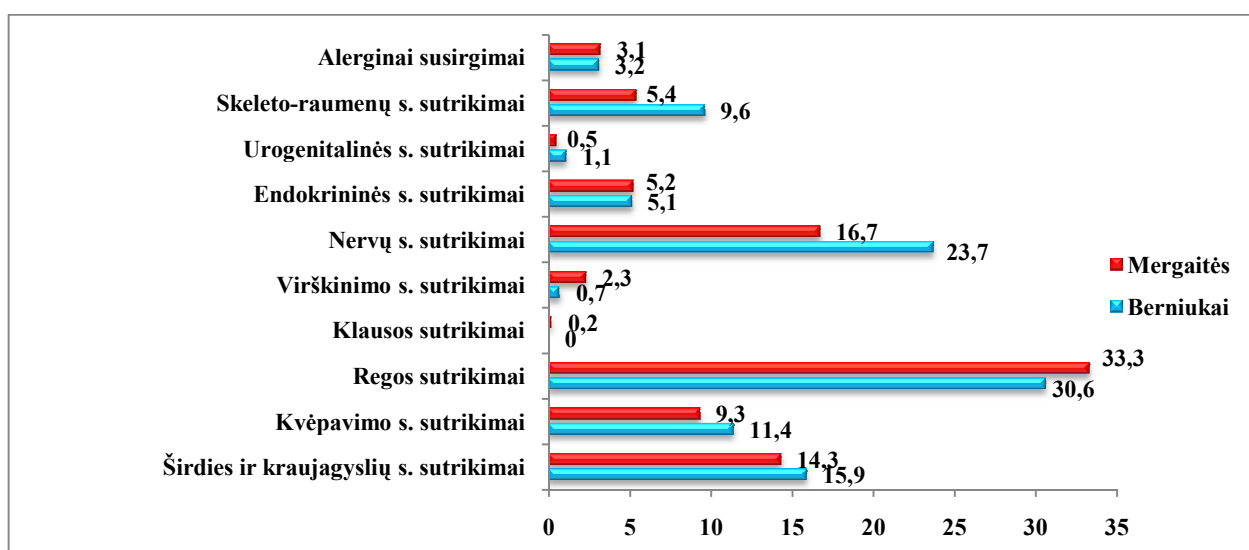
Remiantis profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, 2015 m. daugiau nei trečdalis darželio grupės vaikų turėjo regos sutrikimų. Statistiškai reikšmingai daugiau šios grupės berniukų (24,7 proc.) nei mergaičių (18,3 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų. Daugiau berniukai (11,6 proc.) nei mergaitės (9,0 proc.) turėjo ir kvėpavimo, skeleto – raumenų (berniukai - 4,6 proc. mergaitės - 3,6 proc.) sistemos sutrikimų bei alerginių susirgimų (berniukai - 5,6 proc., mergaitės – 4,6 proc.). Tuo tarpu daugiau mergaitėms (5,3 proc.) nei berniukams (3,5 proc.) buvo nustatyti endokrininės sistemos sutrikimai (žr. 9 pav.).

9 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją darželio grupėse (proc.)

2014 m. daugiau berniukai (32,9 proc.) nei mergaitės (28,2 proc.) turėjo regos sutrikimų. Taip pat daugiau priešmokyklinės grupės berniukų (26,3 proc.) nei mergaičių (15,9 proc.) ($p < 0,05$) turėjo ir nervų sistemos bei kvėpavimo sistemos (11,8 proc. berniukų, 10,5 proc. mergaičių) sutrikimų. Daugiau priešmokyklinės grupės mergaitėms (14,5 proc.) nei berniukams (11,8 proc.) nustatyta širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų

Apžvelgiant 2015 m. vaikų sergamumą priešmokyklinėse grupėse matyti, kad daugiau nei trečdalis jų turėjo regos sutrikimų (mergaičių – 33,3 proc., berniukų – 30,6 proc.). Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (23,7 proc.) nei mergaičių (16,7 proc.) turėjo nervų bei skeleto – raumenų (berniukai – 9,6 proc., mergaitės – 5,4 proc.) sistemos sutrikimų. Daugiau šios grupės mergaitėms (2,3 proc.) nei berniukams (0,7 proc.) ($p < 0,05$) nustatyta virškinimo sistemos sutrikimų (žr. 10 pav.).

10 pav. Berniukų ir mergaičių sergamumas pagal ligų klasifikaciją priešmokyklinėse grupėse (proc.)

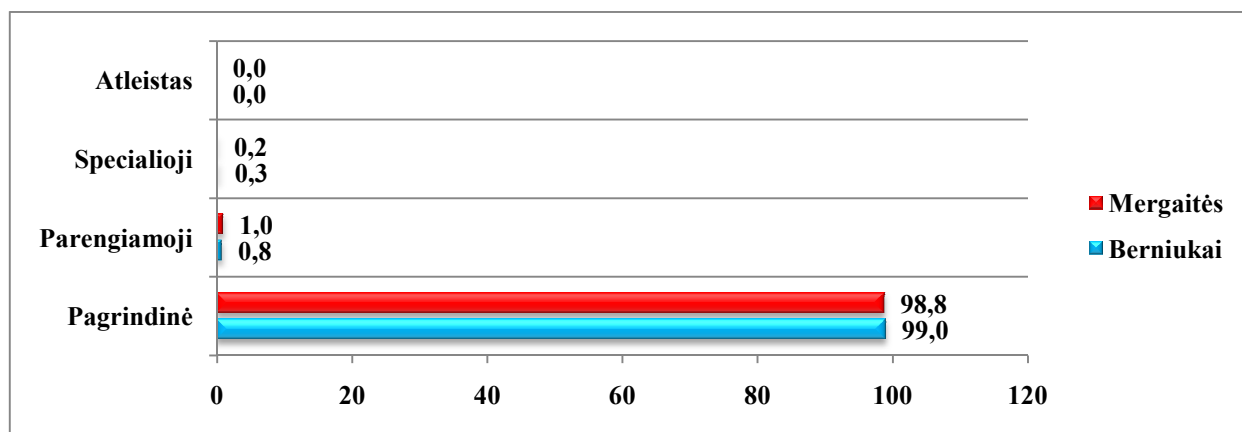
Vaikų pasiskirstymas kūno kultūros grupėse

Kiekvieno žmogaus augimas ir vystymasis priklauso nuo kasdieninio fizinio aktyvumo, kuris yra svarbi puikios sveikatos dalis. Per mažas fizinis aktyvumas yra vienas iš veiksnių, kuris sąlygoja antsvorio ir nutukimo atsiradimą.

Kūno kultūra ikimokyklinio ugdymo įstaigoje – svarbi bendrojo ir fizinio ugdymo proceso dalis ir vaikų sveikatos stiprinimo, taisyklingos raidos priemonė. Vaikams, kurių sveikata silpnesnė, dar labiau nei sveikiesiems, svarbus įvairių kūno kultūros priemonių, atitinkančių jų sveikatos lygį, teigiamas poveikis.

Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų 2015 m. vaikų sveikatos būklės duomenų analizė parodė, kad į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirti 2 346 (99,0 proc.) berniukai ir 2 245 (98,8 proc.) mergaitės; 18 (0,8 proc.) berniukų ir 22 (1,0 proc.) mergaitės - į parengiamąją grupę; 6

(0,3 proc.) berniukai ir 5 mergaitės (0,2 proc.) - į specialiąją grupę. Nė vienas vaikas nebuvo atleistas nuo kūno kultūros pamokų (žr. 11 pav.).

11 pav. Berniukų ir mergaičių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse (proc.)

Analizės duomenys parodė, kad daugiausia darželio 1 496 (99,2 proc.) grupės berniukų ir priešmokyklinės 438 (99,1 proc.) grupės mergaičių buvo priskirta į pagrindinę kūno kultūros grupę. Daugiausiai darželio grupės vaikų - 21 (0,7 proc.) buvo priskirti į parengiamąją grupę, 5 (0,2 proc.) šios grupės vaikai – į specialiąją grupę (žr. 2 lentelę).

2 lentelė.

Vaikų pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Pagrindinė	2 346 (99,0)	2 245 (98,8)	408 (98,3)	415 (97,9)	1 496 (99,2)	1 392 (99,0)	442 (98,9)	438 (99,1)
Parengiamoji	18 (0,8)	22 (1,0)	5 (1,2)	7 (1,7)	9 (0,6)	12 (0,8)	4 (0,9)	3 (0,7)
Specialioji	6 (0,3)	5 (0,2)	2 (0,5)	2 (0,5)	3 (0,2)	2 (0,1)	1 (0,2)	1 (0,2)
Atleistas	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)

Vaikų dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras, atsižvelgęs į Odontologų rūmų siūlymą, 2013 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. V-507 pakeitė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymą Nr. V-951 „Dėl statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ ir išdėstė naują redakciją šiuo įsakymu patvirtintą statistinę apskaitos formą Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“. Šis pakeitimas papildė statistinę apskaitos formą Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ gydytojo odontologo įrašu, įvertinančiu vaiko pieninių ir nuolatinių dantų bei žandikaulių būklę.

Remiantis profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, iš 4 642 (2 370 berniukų ir 2 272 mergaičių) ikimokyklinukų pasitikrinusių sveikatą, dantys buvo patikrinti – 4 586 (2 338 berniukams ir 2 248 mergaitėms) vaikams. 2015 m. tik 56 (32 berniukams ir 24 mergaitėms) vaikams neįvertinta dantų būklė. Tuo tarpu 2014 m. dantų būklė nebuvo įvertinta 139 vaikams (75 berniukams ir 64 mergaitėms).

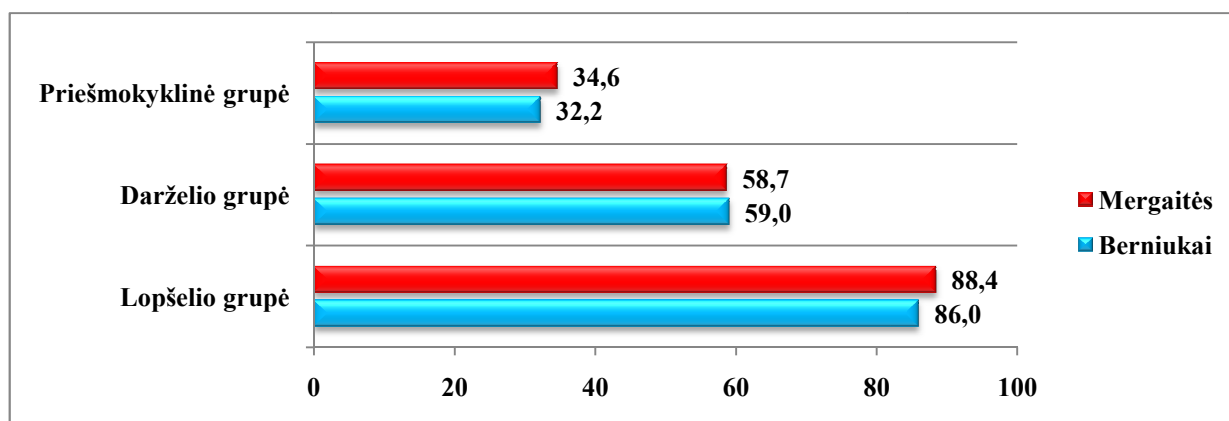
Lyginant 2015 m. profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenis pagal ugdymo grupes ir lytį, daugiausiai lopšelio 422 (99,5 proc.) ir priešmokyklinės 438 (99,3 proc.) grupės mergaitėms buvo įvertinta dantų būklė, mažiausiai – lopšelio 409 (98,5 proc.) ir priešmokyklinės 440 (98,4 proc.) grupės berniukams (žr. 3 lentelę). 2015 m. tik 11 (8 berniukams ir 3 mergaitėms) vaikų odontologai dantų būklę įvertino nepilnai ar įvertino neteisingai, tuo tarpu 2014 m. dantų būklė neteisingai įvertinta buvo 33 (22 berniukams ir 11 mergaičių) vaikams.

3 lentelė.

Vaikų, kuriems patikrinti ir kuriems nepatikrinti dantys, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.		
Vaikų skaičius, kuriems patikrinti dantys	2 338 (98,6)	2 248 (98,9)	409 (98,5)	422 (99,5)	1 489 (98,7)	1 387 (98,6)	440 (98,4)	438 (99,3)
Vaikų skaičius, kuriems nepatikrinti dantys	32 (1,4)	24 (1,1)	6 (1,5)	2 (0,5)	19 (1,3)	19 (1,4)	7 (1,6)	3 (0,7)

Du trečdaliai vaikų (2 745 (59,9 proc.)), kuriems buvo įvertinta dantų būklė, turėjo sveikus dantis. Mergaičių dantys sveikesni nei berniukų. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes ir lytį, daugiausia lopšelio grupės mergaitės 375 (88,4 proc.), o mažiausia – priešmokyklinės grupės berniukai 144 (32,2 proc.) turėjo visiškai sveikus dantis (žr. 12 pav.).

12. pav. Vaikų, turinčių sveikus dantis, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (proc.)

Patikrinus ir įvertinus ikimokyklinukų dantų būklę, beveik kas trečiam vaikui buvo rastas pieninių dantų kariesas, beveik kas penktam dantys - plombuoti. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnė dalis vaikų turėjo kariozinius ir plombuotus dantis.

Lyginant profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenis pagal lytį ir ugdymo grupę, daugiausia priešmokyklinės grupės vaikai (45,0 proc. berniukų ir 41,2 proc. mergaičių) turėjo karieso pažeistus pieninius dantis. Dažniau nei kas trečio šios grupės vaiko (42,7 proc. berniukų ir 38,7 proc. mergaičių) dantys buvo plombuoti, o kas šešto (15,7 proc. mergaičių ir 14,2 proc. berniukų) – išrauti dėl karieso. Geriausia dantų būklė buvo lopšelio grupės vaikų. Tik 6,9 proc. berniukų ir 3,6 proc. mergaičių turėjo karieso pažeistus dantis, 1,5 proc. berniukų ir 0,5 proc. mergaičių – dantys plombuoti, 0,5 proc. šios grupės vaikų dantys buvo išrauti dėl karieso (žr. 4 lentelę). 9 (6 berniukams ir 3 mergaitėms) priešmokyklinės grupės vaikams ir 3 (1 mergaitei ir 2 berniukams) darželio grupės vaikams nustatytas ir nuolatinių dantų kariesas. 4 (1 berniukui ir 3 mergaitėms) priešmokyklinės grupės vaikams šie dantys buvo plombuoti.

4 lentelė.

Vaikų, kuriems nustatytas pieninių dantų kariesas, kurių dantys plombuoti ar išrauti, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Vaikų skaičius, kuriems nustatytas kariesas	707 (30,3)	622 (27,7)	28 (6,9)	15 (3,6)	482 (32,5)	426 (30,8)	197 (45,0)	181 (41,2)
Vaikų skaičius, kuriems plombuoti dantys	420 (18,0)	377 (16,8)	6 (1,5)	2 (0,5)	227 (15,3)	205 (14,8)	187 (42,7)	170 (38,7)
Vaikų skaičius, kuriems išrauti dantys	106 (4,5)	101 (4,5)	2 (0,5)	2 (0,5)	42 (2,8)	30 (2,2)	62 (14,2)	69 (15,7)

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo vaikams buvo nustatytas didesnis ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų pieninių dantų skaičius (žr. 5 lentelę). Vienam darželio grupės vaikui (kuriam buvo patikrinti dantys) vidutiniškai teko beveik vienas ėduonies pažeistas pieninis dantis, o vienam priešmokyklinės grupės vaikui teko daugiau nei vienas ėduonies pažeistas pieninis dantis bei plombuotas pieninis dantis.

5 lentelė.

Pieninių ir nuolatinių kariozinių, plombuotų ir išrautų dantų skaičius, lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

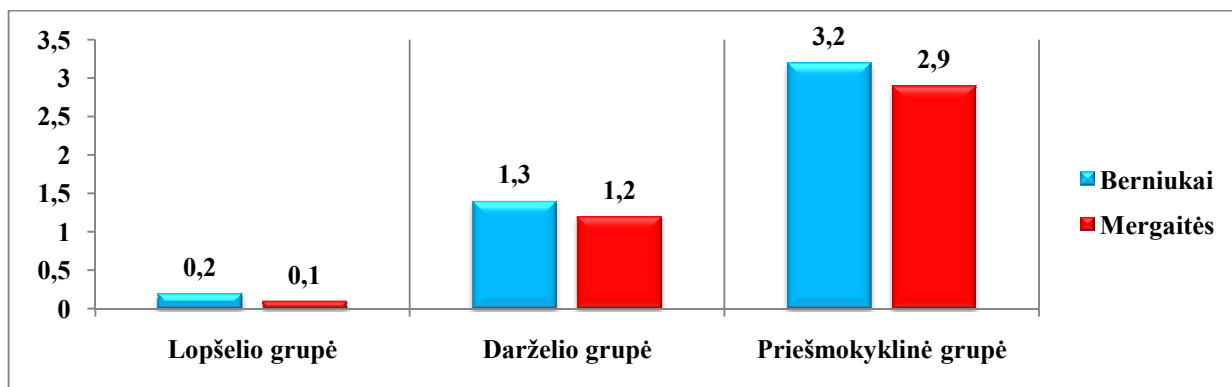
	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Kariozinių pieninių dantų skaičius	2 031	1 719	70	38	1 321	1 117	640	564
Plombuotų pieninių dantų skaičius	1 182	1 040	2	9	606	526	574	505
Išrautų pieninių dantų skaičius	289	288	3	5	83	72	203	211
Kariozinių nuolatinių dantų skaičius	14	4	0	0	5	1	9	3
Plombuotų nuolatinių dantų skaičius	1	3	0	0	0	0	1	3
Išrautų nuolatinių dantų skaičius	0	0	0	0	0	0	0	0

KPI indeksas tai - dantų ėduonies intensyvumo rodiklis, kuris rodo, kiek ėduonies pažeistų dantų tenka vienam gyventojui. Ėduonies pažeisti dantys gali būti: negydyti, plombuoti ir išrauti dėl karieso. Todėl ėduonies intensyvumui išreikšti yra naudojamas KPI indeksas, rodantis K – kariozinių, P – plombuotų ir I – dėl karieso išrautų dantų skaičių, tenkantį vienam asmeniui. Pieninių dantų karieso intensyvumo indeksas užrašomas mažosiomis raidėmis kpi.

KPI intensyvumo lygiai:

- Labai mažas   0,0 - 1,0;
- Mažas   1,1 – 2,6;
- Vidutinis   2,7 – 4,4;
- Didelis   4,5 – 6,6;
- Labai didelis   > 6,7.

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad bendras ikimokyklinių įstaigų vaikų pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis yra mažas ir siekė 1,4. Lyginant duomenis pagal lytį, berniukų (1,5) kpi buvo didesnis už mergaičių (1,4) kpi. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes, pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis kito nuo labai mažo iki vidutinio. Didžiausias kpi buvo priešmokyklinės grupės (mergaičių siekė 2,9, berniukų – 3,2) vaikų, mažiausias – lopelio grupės (mergaičių siekė 0,1, berniukų – 0,2) vaikų (žr. 13 pav.).

13 pav. Vaikų pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklio pasiskirstymas, lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes

Remiantis profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, sąkandis buvo patikrintas 4 558 (98,2 proc.) vaikams, 84 (1,8 proc.) – nepatikrintas. Lyginant pagal ugdymo grupes daugiausia sąkandis įvertintas priešmokyklinės grupės mergaitėms (98,8 proc.), mažiausia – priešmokyklinės grupės berniukams (97,3 proc.) (žr. 6 lentelę). 2015 m. tik 9 vaikams (3 berniukams ir 6 mergaitėms) odontologų sąkandis nebuvo įvertintas ar įvertintas neteisingai, o 2014 m - 39 (20 berniukų ir 19 mergaičių) vaikams.

6 lentelė.

Vaikų, kuriems patikrintas ir kuriems nepatikrintas sąkandis, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Vaikų skaičius, kuriems patikrintas sąkandis	2 325 (98,1)	2 233 (99,5)	408 (98,3)	417 (98,3)	1 482 (98,3)	1 379 (98,1)	435 (97,3)	437 (98,8)
Vaikų skaičius, kuriems nepatikrintas sąkandis	45 (1,9)	39 (0,5)	7 (1,7)	6 (1,7)	26 (1,7)	27 (1,9)	12 (2,7)	6 (1,2)

Profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, daugumai (4 371 (96,1 proc.)) vaikų sąkandžio patologijos nebuvo nustatyta. 72 (42 (1,8 proc.) berniukams ir 30 (1,3 proc.) mergaičių) ikimokyklinukams nustatyta pavienių dantų patologija, 136 (75 (3,4 proc.) mergaičių ir 61 (2,6 proc.) berniukams) vaikams nustatyta žandikaulių patologija. Lyginant duomenis pagal ugdymo grupes, pavienių dantų patologija daugiausia nustatyta darželio grupės vaikams – 35 (20 (1,6 proc.) berniukų ir 15 (1,1 proc.) mergaičių), mažiausia – lopšelio grupės vaikams 5 (4 (1,0 proc.) berniukams ir 1 (0,2 proc.) mergeitei). Žandikaulių patologija nustatyta 18 (8 (2,0 proc.) berniukams ir 10 (2,4 proc.) mergaičių) lopšelio grupės, 89 (45 (3,0 proc.) berniukams ir 44 (3,2

proc.) mergaitėms) darželio grupės ir 29 (21 (4,8 proc.) mergaitėi ir 8 (1,8 proc.) berniukams) priešmokyklinės grupės vaikams (žr. 7 lentelę).

7 lentelė.

Vaikų, neturinčių sąkandžio patologijos ir turinčių pavienių dantų bei žandikaulių patologiją, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Vaikų skaičius, kuriems sąkandžio patologijos nėra	2 219 (95,6)	2 152 (96,6)	396 (97,1)	404 (97,3)	1 414 (95,6)	1 347 (97,9)	409 (94,0)	401 (92,0)
Vaikų skaičius, kuriems yra pavienių dantų patologija	42 (1,8)	30 (1,3)	4 (1,0)	1 (0,2)	20 (1,6)	15 (1,1)	18 (4,1)	14 (3,2)
Vaikų skaičius, kuriems yra žandikaulių patologija	61 (2,6)	75 (3,4)	8 (2,0)	10 (2,4)	45 (3,0)	44 (3,2)	8 (1,8)	21 (4,8)

Išvados

- Kasmet vaikų, lankančių Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigas, skaičius auga.
- Profilaktiškai patikrinta 99,8 proc. vaikų sveikata.
- Tik kiek daugiau nei trečdalis vaikų yra visiškai sveiki. Mergaitės yra sveikesnės nei berniukai. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo joje mažiau sveikų vaikų.
- Sutrikimų skaičius lyginat su praėjusiais metais padidėjo.
- Regos sutrikimą turėjo kas trečias, nervų sistemos sutrikimą – kas penktas, širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimą – kas septintas, kvėpavimo sistemos sutrikimą – kas dešimtas Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigos vaikas.
- Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo daugiau vaikų turėjo regos, širdies ir kraujagyslių, skeleto – raumenų, endokrininės sistemos sutrikimų.
- 98,9 proc. visų vaikų buvo priskirti į pagrindinę kūno kultūros grupę. Nė vienas vaikas nebuvo atleistas nuo kūno kultūros pamokų.
- Dantų būklė įvertinta 98,8 proc. vaikų. Lyginant su 2014 m. dantys patikrinti 1,8 proc. daugiau vaikų.
- Beveik du trečdaliai ikimokyklinukų turėjo sveikus dantis. Mergaičių dantys sveikesni nei berniukų.
- Beveik kas trečiam vaikui buvo rastas pieninių dantų kariesas, beveik kas penktam dantys - plombuoti. Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnė dalis vaikų turėjo kariozinius ir plombuotus pieninius dantis.
- Pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis kito nuo labai mažo iki vidutinio. Lopšelio grupėse nustatytas labai mažas, darželio grupėse – mažas, priešmokyklinėse grupėse – vidutinis karieso intensyvumo rodiklis.
- Sąkandžio patologija įvertinta 98,2 proc. vaikų. Lyginant su 2014 m. sąkandis įvertintas 1,8 proc. daugiau vaikų.
- Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo didesnei daliai vaikų buvo nustatyta pavienių dantų ir žandikaulių patologija.

Rekomendacijos

Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos vaikų, o daugėja turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis. Dauguma rizikos veiksnių yra susiję su gyvenimo būdu, įpročiais, kurie formuojasi vaikystėje. Vaikai gyvenamosios sampratą pradeda kurti jau ankstyvojoje vaikystėje, bendraudami su jais artimais žmonėmis. Šeima ir ikimokyklinė ugdymo įstaiga vaikui turi padėti suprasti, kad sveikata yra vertybė, kurią reikia stiprinti ir saugoti nuo mažų dienų.

- Pagal kompetenciją visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, logopedai, pedagoginiai darbuotojai turėtų vykdyti lėtinių neinfekcinių ligų (regos, nervų, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo, skeleto - raumenų sistemos ligų) profilaktiką.
- Norint pasiekti rezultatų būtinas glaudus bendradarbiavimas su vaikų tėvais ar jų globėjais.
Dantų ėduonis – dažniausia dantų liga. Vaikui augant vis daugiau dantų pažeidžiami ėduonies.

Norint išvengti šios problemos reikia:

- Dar ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pradėti formuoti vaikų burnos higienos įgūdžius.
- Atkreipti tėvų (ar globėjų) dėmesį į vaikų saldumynų ir gazuotų gėrimų vartojimą, kurie paskatina ėduonies atsiradimą.
- Propaguoti ir skatinti sveiką, subalansuotą ir pilnavertę vaikų mitybą.

Parengė: Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos stebėsenos ir programų skyrius